

Bydgoszcz, 8 lutego 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.4.2019.RK/JDa

**Pani
Elżbieta Rolirad
p.o. Kierownika
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Dworcowa 7
87-731 Waganiec**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Dworcowa 7, 87-731 Waganiec (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 24, 29 stycznia 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 15/2019 z dnia 15 stycznia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 23 stycznia 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Elżbiety Rolirad – p.o. Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego

zadania na podstawie art.190. W Gminie Waganiec ww. zadanie realizuje GOPS na podstawie Zarządzenia Wójta Nr 62.2014 z dnia 29 grudnia 2014 r.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 19 czerwca 2018 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/295/2018 Rady Gminy Waganiec. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 2 lipca 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem p.o. Kierownika Nr 4.2018. Dokument zawiera stanowisko asystenta rodziny wyodrębnione w strukturze organizacyjnej Ośrodka oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Waganiec Upoważnieniem z dnia 12 marca 2015 r., upoważnił p. Elżbietę Rolirad do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą Gmina opracowała dwa 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny na lata:

- 2016-2018 przyjęty Uchwałą Nr XVI/127/2016 Rady Gminy Waganiec z dnia 31 sierpnia 2016 r.,
- 2019-2021 przyjęty Uchwałą Nr II/20/2018 Rady Gminy Waganiec z dnia 4 grudnia 2018 r.

Głównym celem obowiązującego programu jest tworzenie warunków, umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodziny przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego. W programie dokonano analizy SWOT, dzięki której obrazowo przedstawiono mocne i słabe strony gminy i środowiska lokalnego, jak również szanse i zagrożenia. Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe, które są realne. Dokument jest na bieżąco monitorowany i podlega ewaluacji.

W okresie objętym kontrolą p.o. Kierownika GOPS dopełniła obowiązków rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdanie za 2017 r. zostało przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Sprawozdanie za 2018 r. sporządzono i zostanie przedstawione Radzie Gminy w miesiącu lutym br. P.o. Kierownika GOPS złożyła w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudnił jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 4 maja 2015 r. do 30 czerwca 2016 r., w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 lipca 2016 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2017 r. 11 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 11 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 10 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiada wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. W zakresie czynności uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Waganiec tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: diagnozę sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną, karty czasu pracy asystenta rodziny, dziennik wizyt konsultacyjnych, notatki służbowe, okresową ocenę sytuacji rodziny, aktualizację planu pracy z rodziną, zakończenie pracy asystenta z rodziną.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

Plany pracy sporządzane były w miejscu zamieszkania rodziny, wspólnie z jej członkami. W razie potrzeby dokument był aktualizowany co pół roku, po dokonaniu okresowej oceny sytuacji rodziny. Plany pracy zawierały przewidywane efekty, natomiast nie uwzględniano w nich terminów realizacji działań, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy, początkowo przez okres 6 miesięcy, a następnie przez okres 3 miesięcy. Wizyty odbywały się w środowisku lub poza miejscem zamieszkania rodziny, z częstotliwością raz w miesiącu. Monitoring dokumentowany był w formie notatek służbowych.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, w momencie sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny. Jak dotąd zakończono współpracę asystenta z rodziną z powodu osiągnięcia celów określonych w planie pracy lub zmiany miejsca zamieszkania rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: Policją, służbą zdrowia, Oświatą. Przy okazji cyklicznych spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego, omawiane są problemy rodzin ze środowiska lokalnego, co stanowi istotne źródło informacji. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą, wśród rodzin objętych pomocą asystenta, nie występowało zjawisko przemocy lub podejrzenie jej występowania. Natomiast w przypadku zaobserwowania lub zaistnienia sytuacji przemocy w środowisku, pracownicy Ośrodka współpracują z Policją, Zespołem Interdyscyplinarnym, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Patologii Społecznej, Prokuraturą, czy kuratorami.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Waganiec nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W gminie działa natomiast Biblioteka Publiczna, która organizuje dzieciom czas wolny i zapewnia atrakcje, w formie np. spotkań z autorami książek i akcjami wspólnego czytania, konkursów malarskich i fotograficznych, warsztatów edukacyjno-artystycznych.

Ponadto, świetlice szkolne, które działają na terenie gminy w trzech placówkach szkolnych również zagospodarowują dzieciom czas wolny.

Na terenie gminy funkcjonuje także Stowarzyszenie Gminnego Klubu Sportowego „Sadownik-Waganiec”, które umożliwia dzieciom uczestniczenie w obozach sportowych, bądź rozgrywkach piłkarskich. Boiska sportowe Orlik służą również rozwijaniu i utrwalaniu zamiłowań i umiejętności sportowych.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Waganiec zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, psychologicznego, prawnego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła p.o. Kierownika GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Waganiec nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. W 2017 r. na terenie gminy została przeprowadzona kampania społeczna „Zostań rodziną wspierającą”. W związku z powyższym na tablicach informacyjnych zostały umieszczone plakaty informujące środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Podczas uroczystości Dożynek Powiatowo-Gminnych i Parafialnych Waganiec 2017 odbyła się kulminacja kampanii, połączona z akcją rozdawania ulotek oraz osobistym udzielaniem informacji w powyższym zakresie.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 28 485,87 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 6 869 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 0 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracował z rodziną biologiczną, której dziecko zostało czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Brał udział w posiedzeniach Zespołu do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka oraz zapoznał się z treścią planu pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej. Nie uczestniczył w jego opracowaniu, z uwagi na rozpoczęcie współpracy z rodziną biologiczną, po okresie tworzenia dokumentu przez wychowawcę w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 29 czerwca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 5 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 18 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 11 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadanie w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest p.o. Kierownika GOPS p. Elżbieta Rolirad.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Określać w planie pracy z rodziną terminy realizacji działań, zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.